

ФІНАНСОВІ МОТИВИ ОБЕРНЕНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Румик І.І.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: RumykII@krok.edu.ua,*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

Важливим завданням виходу економіки з кризи на сучасному етапі розвитку держави є створення ефективних інтеграційних об'єднань на основі поєднання зусиль їх учасників, зростання інвестицій у сільське господарство та зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції за допомогою організації спільної діяльності.

Тому визначення фінансових мотивів інтеграції для всіх суб'єктів такої діяльності є надзвичайно актуальним питанням.

Метою роботи є дослідження фінансових мотивів і економічної сутності оберненої інтеграції в АПК на сучасному етапі розвитку України.

Протягом останніх років ефективніше здійснювали фінансово-господарську діяльність саме ті підприємства, які змогли створити замкнутий ланцюг «виробництво – переробка – зберігання – збут» сільськогосподарської продукції. Такі об'єднання мають можливість реалізовувати свою продукцію без посередників, отримуючи при цьому додаткові доходи, що забезпечують високий рівень прибутковості. В результаті інтеграції створюються сприятливі умови для формування мережі аграрно-промислових формувань на місцевому рівні, забезпечення рентабельності їх учасників на основі використання відомих переваг великомасштабного виробництва.

Виникнення та розвиток агропромислової інтеграції завдяки процесам кооперації, спеціалізації та концентрації виробництва, проходить наступні взаємопов'язані етапи:

1. Поєднання частини виробничих ресурсів, тобто кооперування всередині галузі. Важливим мотивом цього процесу є об'єктивна необхідність концентрації ресурсів у виробництві, поглиблення спеціалізації для здійснення розширеного відтворення.

2. Злиття всіх ресурсів у межах одного підприємства на основі взаємодоповнюючого поєднання сільськогосподарського та промислового виробництва. Цей процес реалізується на практиці через організацію на одному підприємстві виробництва продукції та її переробки.

3. Поєднання ресурсів розвивається у формі кооперації кількох виробничих сільськогосподарських підприємств з переробними, які технологічно пов'язані з ними. При цьому такі підприємства інтегрованого об'єднання зберігають юридичну самостійність

4. Стадія поєднання виробництва та ресурсів характеризується повним злиттям підприємств-учасників агропромислового формування. Підприємства втрачають юридичну самостійність і набувають статусу структурних

підрозділів інтегрованого об'єднання. Зовнішні економічні зв'язки набувають при цьому ендогенного характеру [1, с. 255].

До економічних факторів розвитку виробництва в агропромислових формувань належать:

- зростаючі потреби у підвищенні економічної ефективності кінцевого продукту, доведення його до глибинної стадії переробки;
- необхідності підвищення інтенсифікації виробництва, поглиблення спеціалізації та збільшення концентрації;
- підвищення продуктивності праці постійним і сезонним працівникам сільськогосподарських підприємств, забезпечення їх максимальної зайнятості протягом календарного року;
- забезпечення рівномірних щомісячних грошових надходжень та стабільності результатів фінансової діяльності в динаміці за роками.

Аналізуючи інтеграційні мотиви учасників агропромислових формувань, можна зробити висновок, що вони знаходяться у сфері недосконалості економічних взаємовідносин між підприємствами, а не в сфері виробництва чи дії факторів ринку.

Тому доцільно проаналізувати відносно нові форми інтеграції, а саме: обернену інтеграцію, яка створює умови для проникнення постачальників сировинних і матеріально-технічних ресурсів, переробних підприємств і посередників різних видів у рослинництво та тваринництво. Основу таких аграрно-промислових формувань становлять промислові, комерційні, фінансові та інші структури, які виступають у ролі підприємств-інтеграторів [2, с. 300].

У результаті оберненої інтеграції формуються об'єднання підприємств-учасників, які поєднують виробництво сільськогосподарської продукції, зберігання, переробку та збут в єдиному технологічному циклі. Виробничі, заготівельні, переробні, обслуговуючі, торгівельні та інші підприємства, що входять до складу таких інтегрованих формувань, функціонують під контролем єдиного органу управління та виконують виробничо-господарські, реалізаційні, сервісні та інші операції та функції з метою здійснення спільного технологічного процесу: виробництво сировини – реалізація готової продукції.

Розглянемо способи організації оберненої інтеграції:

1. Довірче управління комерційними компаніями виробниками сільськогосподарської продукції, забезпечення їх фінансовими ресурсами, в тому числі кредитними коштами, необхідних для придбання палива, пально-мастильних матеріалів, запасних частин, добрив, хімікатів тощо.

2. Акціонерне управління комерційними компаніями через придбання контрольного пакету акцій або повне управління як власників, які погасили борги сільськогосподарських підприємств [3, с. 61-62].

3. Управління на основі створення агропромислових формувань, що включають сільськогосподарські підприємства всіх форм господарювання, включно з фермерськими господарствами, та об'єднують виробництво, переробку, зберігання та реалізацію виготовленої продукції. Наразі, така інтеграційна форма є найпоширенішою, при ній селяни стають найманими працівниками таких формувань.

Таким чином, у процесі створення та розвитку обернених інтегрованих формувань можливе одночасне вдосконалення усіх складових виробничо-комерційної діяльності. В такому випадку суттєво підвищується ймовірність їх довгострокового економічного зростання та поступового поетапного перетворення в великомасштабні інтегровані структури з поєднанням на взаємовигідній основі агропромислового виробництва та диверсифікованою діяльністю у суміжних галузях економіки. Як результат, створення гнучкої, стабільно діючої виробничо-комерційної інтегрованої структури, що забезпечує ефективне використання всіх факторів, задіяних у процесі виготовлення кінцевого продукту з високою доданою вартістю.

Список використаних джерел:

1. Румик І.І. Аграрно-промислові формування в цукробуряковому виробництві. Цукробурякове виробництво України: проблеми відродження, перспективи розвитку: монографія. / за ред. акад. П.Т. Саблука, проф. М.Ю. Коденської. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. С. 255.
2. Румик І.І. Продовольча безпека держави: питання теорії, методології, практики: монографія. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2020. С. 300.
3. Pylypenko O. The concept of cost management in enterprises. Book of abstracts of International conference on economics, accounting and finance (ICEAF). Scientific center of innovative researches OU, Estonia; Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic. 2020, July 02-04. P. 61-62.